

BÁO CHÍ ĐỐI NGOẠI PHỤC VỤ LỢI ÍCH QUỐC GIA

★ TS LƯU THÚY HỒNG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

● **Tóm tắt:** Báo chí đối ngoại có vai trò quan trọng kết nối công chúng trong nước và công chúng quốc tế, là công cụ cốt lõi trong công tác thông tin đối ngoại phục vụ lợi ích quốc gia. Trí tuệ nhân tạo đang tạo ra những dịch chuyển vĩ đại, ảnh hưởng lớn đến báo chí đối ngoại, từ đó làm đổi thay hiệu quả thực hiện nhiệm vụ phục vụ lợi ích quốc gia. Trên cơ sở phân tích mối quan hệ, tác động của báo chí đối ngoại với lợi ích quốc gia trong bối cảnh phát triển của trí tuệ nhân tạo, bài viết đề xuất giải pháp phát triển báo chí đối ngoại Việt Nam nhằm phục vụ tốt nhất lợi ích quốc gia.

● **Từ khóa:** Báo chí đối ngoại; lợi ích quốc gia; trí tuệ nhân tạo (AI)

External journalism serving national interests

● **Abstract:** External journalism plays an important role in connecting domestic and international publics, serving as a core tool in external information work for national interests. Artificial intelligence is creating great shifts, profoundly impacting external journalism and altering its efficacy in serving national interests. Based on analyzing relationships and impacts of external journalism on national interests amid AI development, the article proposes solutions to develop Vietnam's external journalism to best serve national interests.

● **Keywords:** external journalism; national interests; artificial intelligence (AI).

1. Mở đầu

Báo chí đối ngoại là cầu nối quan trọng giữa nhân dân trong nước và thế giới, là một phương thức tuyên truyền đối ngoại, quảng bá hình ảnh quốc gia đến cộng đồng quốc tế và truyền phát thông tin thế giới cho công chúng trong nước. Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, khoa học công nghệ và trí tuệ nhân tạo đã thâm sâu vào hoạt động truyền thông nói chung và báo chí đối ngoại nói riêng của các quốc gia trong đó có Việt Nam. Điều này đặt ra những vấn đề cần giải quyết: trí tuệ nhân tạo đang ảnh hưởng và làm thay đổi báo chí đối

ngoại như thế nào? Việt Nam cần vận dụng trí tuệ nhân tạo như thế nào để tăng cường hoạt động và phát huy tiềm lực của báo chí đối ngoại trong quá trình thực hiện nhiệm vụ bảo đảm lợi ích quốc gia hiện nay.

2. Nội dung

2.1. Những thay đổi của báo chí đối ngoại trong bối cảnh phát triển của trí tuệ nhân tạo

Báo chí đối ngoại theo quan điểm chung là sản phẩm thông tin mang tính quốc tế thể hiện qua những loại hình báo chí như báo in, báo điện tử, kênh phát thanh, truyền hình đối ngoại được vận hành cơ bản bởi các cơ quan báo chí

và truyền thông thuộc hệ thống chính trị. Về lý thuyết, báo chí đối ngoại có nhiệm vụ: cung cấp thông tin chính thức về quốc gia. Các thông tin về chính sách, pháp luật của Nhà nước (trong đó có đường lối, chính sách đối ngoại); về tình hình đất nước trên các lĩnh vực; quảng bá hình ảnh quốc gia (về con người, văn hoá, lịch sử,... của đất nước); cung cấp thông tin tình hình thế giới vào quốc gia; giải thích, làm rõ các thông tin sai lệch, cung cấp đủ thông tin về những vấn đề chính trị - xã hội nhạy cảm (Phạm Minh Sơn, 2011, tr. 40 - 65). Những nhiệm vụ này góp phần đạt được ba mục đích đối ngoại của quốc gia: bảo đảm chủ quyền và an ninh quốc gia cũng như sự toàn vẹn lãnh thổ (gọi tắt là: “mục tiêu an ninh”); tranh thủ điều kiện quốc tế để xây dựng, phát triển đất nước - “mục tiêu phát triển” và phát huy ảnh hưởng của mình trên trường quốc tế - “mục tiêu ảnh hưởng”. Ba mục tiêu đó liên quan mật thiết với nhau và tác động qua lại lẫn nhau (Vũ Khoan, 1993, tr.3).

Sự phát triển của trí tuệ nhân tạo (AI) hiện nay được đánh giá là vô cùng mạnh mẽ với tốc độ rất nhanh. Trí tuệ nhân tạo mầm mống xuất hiện từ thế kỷ XIX với tác phẩm viễn tưởng “Gulliver’s Travels” của Jonathan Swift. Theo thời gian, trí tuệ nhân tạo dần hoàn thiện và phát triển. Bước ngoặt tiên bộ của AI với những sản phẩm đặc sắc như: Stats Monkey- chương trình có khả năng tự động tạo ra các câu chuyện tin tức thể thao mà không cần sự can thiệp của con người, Watson của IBM - máy tính trả lời câu hỏi bằng ngôn ngữ tự nhiên tiên tiến; Open AI giới thiệu GPT - 3, mô hình ngôn ngữ với 175 tỷ tham số; ChatGPT (ChatGenerative Pre - training Transformer) - chương trình tích hợp với trí tuệ nhân tạo (AI) để tương tác với con người (chatbot); Gemini 1.5 - mô hình ngôn ngữ tiên tiến có khả năng xử lý độ dài ngữ cảnh lên

đến 1 triệu mã thông báo; DeepDive - một AI đa phương thức mới mở ra những cơ hội mới để tạo nội dung được cá nhân hóa và tự động hóa trên nhiều nền tảng khác nhau, là công cụ đa năng cho sản xuất phương tiện truyền thông và giáo dục (Tim Mucci, 2025).

Dưới tác động của AI, báo chí đối ngoại có những biến đổi đáng lưu ý:

Thứ nhất, tư duy báo chí đối ngoại có nhiều đổi mới, trước hết là đổi mới về chủ thể lãnh đạo, quản lý, thực hiện sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại. Chủ thể không chỉ là các chủ thể chính trị (đảng chính trị, nhà nước) mà còn là các chủ thể khác như các nhóm lợi ích hay các tổ chức chính trị - xã hội, tập đoàn... Các chủ thể mới này cũng hình thành tổ chức bộ máy cơ quan báo chí, truyền thông, sản xuất các chương trình, tác phẩm có tính quốc tế dù không hẳn là nhiệm vụ thường xuyên, trọng yếu nhưng cũng góp phần làm giàu thêm chất lượng và phong phú thêm số lượng thông tin của báo chí đối ngoại. AI ảnh hưởng đến tư duy về tổ chức bộ máy, hoạch định chiến lược sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại của lãnh đạo cơ quan báo chí đối ngoại, đặc biệt về sự đa dạng cách thức thể hiện của tin bài. Trên cơ sở đó, các nhà lãnh đạo của cơ quan báo chí đối ngoại đã và đang có những chính sách, kế hoạch quản lý, sản xuất và phát hành sản phẩm báo chí phù hợp với thực tiễn.

Tác động rõ ràng nhất của AI là hoàn thiện và phát triển mô hình tòa soạn hội tụ theo hướng hiện đại, tinh gọn, linh hoạt; trong đó, một vị trí việc làm trong tòa soạn sẽ đảm đương nhiều chức năng, nhiệm vụ bởi đội ngũ nhà báo đã sử dụng nhuần nhuyễn công nghệ AI, từ đó tạo ra sự kết nối và phối hợp chặt chẽ, nhịp nhàng, tạo hiệu quả cao trong công việc. Đi đầu cho sự thay đổi tư duy này là hãng BBC với việc ra

mắt “BBC Vision”, góp phần tái cấu trúc BBC News. BBC đã phát triển mạnh mẽ các nền tảng truyền thông mới như nền tảng theo yêu cầu, ứng dụng khách di động và video trên trang web. Tương tự, hãng CNN cũng sớm đổi mới tư duy quản trị, với việc thành lập của trang “cnn.com” vào mùa hè năm 1995, đánh dấu bước đầu tiên của sự hội tụ của đài CNN và áp dụng chiến lược phát triển “đi động đầu tiên, kỹ thuật số đầu tiên” để hội tụ truyền thông (Mai Hương & Hữu Lương, 2021).

Thứ hai, quá trình sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại trở nên nhanh chóng, thuận tiện và dễ dàng hơn bởi việc sử dụng các phần mềm do AI cung cấp. AI hỗ trợ xây dựng chủ đề, tìm kiếm nội dung thông qua việc lọc dữ liệu trong và ngoài nước, từ nhiều nguồn khác nhau. AI tổng hợp, phân tích dữ liệu, biên tập, bóc băng phỏng vấn (ví dụ công nghệ Speech to text...); AI dịch thuật chính xác, lấy tin cũng như tạo tin bằng tiếng nước ngoài trong vài phút. Các công cụ của AI dịch thuật như DeepL, SmartCat, Yandex. Text, Wordly, TranslatePress, Google Translate, chat GPT... giúp dịch nhanh nội dung sang hàng trăm ngôn ngữ. Nhiều công cụ dịch còn hỗ trợ sử dụng miễn phí.

Bên cạnh đó, nhiều phần mềm sử dụng trí tuệ nhân tạo giúp công tác sản xuất các sản phẩm vốn phức tạp như 3D hoặc video, infographic thông minh, podcast... một cách tự động, thậm chí sử dụng người dẫn chương trình (MC) ảo cho nhiều chương trình truyền hình đối ngoại (Việt Đức, 2018). Hiện đại hơn, AI còn có thể phân tích các bản tin chính trị, tài chính nước ngoài một cách chuyên nghiệp, ví dụ hãng tin Washington Post áp dụng công nghệ trí tuệ nhân tạo có tên là “Heliograf”, giúp đưa tin về kỳ bầu cử Quốc hội Mỹ và Thế vận hội Olympic 2016 nhanh chóng (Trần Thị Vân Anh, 2025).

Thứ ba, xuất bản, phát hành sản phẩm báo chí đối ngoại trở nên rộng rãi, ảnh hưởng mạnh mẽ, sâu sắc hơn do sử dụng AI. Các nền tảng mạng xã hội ngày càng phát triển tạo sự di chuyển lớn trong đời sống xã hội: từ xã hội thực tế sang xã hội ảo (không gian mạng) với tỉ lệ “dân số ảo” lớn, khoảng 5,04 tỷ tài khoản sử dụng (We Are Social, 2024).

Báo chí đối ngoại đang đa dạng hóa phương thức xuất bản, phát hành sản phẩm, phù hợp với sự thay đổi cách thức tiếp nhận thông tin của công chúng. Bên cạnh báo in, báo phát thanh theo khung giờ cố định, địa điểm và sóng cố định là các nền tảng số, các tài khoản mạng xã hội. Việc xuất bản, phát hành cá nhân hóa cũng thịnh hành hơn nhờ AI. AI lọc tin theo sở thích của công chúng, chuyển những tin tức phù hợp với cá nhân công chúng (đặc biệt công chúng quốc tế với nền tảng văn hóa khác nhau), bằng cách sử dụng thuật toán để phân tích lượng lớn dữ liệu và tự động đưa ra dự đoán về loại nội dung mà một người dùng cụ thể có thể sẽ quan tâm (VietnamPlus, 2023). Chẳng hạn, công cụ News Tracer có khả năng lọc hàng triệu dòng tin, bình luận trên các nền tảng mạng xã hội như Twitter mà người sử dụng đăng tải, trên cơ sở đó phóng viên hoặc họ có thể sử dụng một công cụ AI khác xác định tin nóng để đưa cho bạn đọc.

Thứ tư, thay đổi trong quy trình quản lý và nâng cao hiệu quả kinh tế đối với hoạt động của các cơ quan báo chí đối ngoại. Tòa soạn hội tụ, người dẫn chương trình (MC) ảo hoặc phát hành tin tức trên mạng xã hội miễn phí. Thậm chí nếu sản phẩm trên mạng xã hội được nhiều lượt theo dõi (follow), chia sẻ (share), bình luận (comment), thích (like) thì các tòa soạn còn thu về nguồn thu nhập đến từ các nền tảng công nghệ chủ quản mạng xã hội đó. AI giúp tiết kiệm thời gian, nhân lực cho việc phân tích dữ

liệu với phần mềm lọc hàng triệu trang bài để phân tích dữ liệu.

Đặc biệt, có nhiều toà soạn trên thế giới sử dụng AI để cá nhân hóa trải nghiệm đọc của người dùng, điều chỉnh viết những tin tức phù hợp với sở thích và nhu cầu, tạo công thanh toán linh động, dự đoán khả năng độc giả đăng ký trả phí để điều chỉnh số lượng bài báo đọc miễn phí, bài báo cần trả phí, từ đó kích thích người dùng đăng ký trả phí. Ví dụ nền tảng “Sophi” được các báo sử dụng để tiến hành việc xử lý ngôn ngữ tự nhiên trên mỗi bài viết ngay khi chúng được xuất bản, tiếp đó dự báo xem liệu bài viết này có thể mang tới thêm nhiều doanh thu quảng cáo hoặc doanh thu đăng ký nội dung trả phí hay không, đề xuất nên khóa (để thu phí) hoặc mở khóa những bài viết nhất định.

Nhiều tòa soạn cũng sử dụng ứng dụng Blockchain vào báo chí thu phí, tăng cường độ tin cậy và minh bạch. Cụ thể, Blockchain có thể xác minh nguồn tin, danh tính của các nhà báo, giúp chống lại sự lan truyền thông tin sai lệch và tin giả. Ngoài ra, công nghệ này cũng có thể bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ của các tác giả, thúc đẩy mở rộng, tăng tính tương tác của cộng đồng thông qua các NFT (Non-Fungible Token) thưởng dành cho độc giả trung thành hoặc các nhà báo có đóng góp nổi bật (VietNamNet, 2024).

Thứ năm, báo chí đối ngoại cũng thay đổi cách thức tương tác với công chúng bên cạnh những tương tác truyền thống. Việc sử dụng chatbox đa ngôn ngữ, nhiều hình thức như chữ, hình ảnh, lời nói, ký hiệu... để tăng cường sự tương tác đến từ đa dạng các cộng đồng người khác nhau trên thế giới là cách thức nhiều tòa soạn trên thế giới thực hiện. Ngoài ra, AI được sử dụng để lọc, phân loại bình luận, ví dụ ModBot phân loại ý kiến của công chúng, thậm chí có thể đo được cảm xúc của họ dựa trên các

phản hồi (do sử dụng công cụ phân tích cảm xúc như IBM Watson Tone Analyzer), khuyến khích công chúng tham gia và đối thoại với việc tạo ra các diễn đàn thảo luận (Minh Thiện, 2024).

2.2. Báo chí đối ngoại trong bối cảnh phát triển của trí tuệ nhân tạo đang thay đổi cách thức phục vụ lợi ích quốc gia

Thứ nhất, báo chí đối ngoại đang góp phần tăng cường bảo đảm an ninh quốc gia, đặc biệt là an toàn thông tin. Nhiều thông tin trên các trang mạng xã hội cá nhân hoặc hội nhóm không rõ nguồn gốc xuất xứ được tạo ra và phát tán nhanh chóng. Những thông tin này có thể do người làm ra nhưng phần nhiều do AI sáng tác ra (bịa ra), đưa lên không gian mạng, tạo ra những tin giả (fake news), tin độc,... gây hiểu lầm hoặc xuyên tạc về chính sách, về những vấn đề chính trị - xã hội nhạy cảm. Việc thông tin về chính sách đối nội và đối ngoại một cách chính thức, chính danh, nhanh chóng của báo chí đối ngoại là một “hàng rào đỡ” chống thông tin xấu, độc. Như đã phân tích, AI hỗ trợ rất nhiều cho việc sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại nhanh chóng để đối phó với những tin giả đó, chẳng hạn như hệ thống Wordsmith và Heliograf đã được sử dụng để tạo ra hàng nghìn bài báo tự động mỗi ngày, bảo đảm độ chính xác và cập nhật nhanh chóng. Ngoài ra, báo chí đối ngoại sử dụng AI phân tích các bình luận trên mạng xã hội, dữ liệu tìm kiếm, thông tin trên các nền tảng truyền thông nước ngoài để phát hiện tin giả, tin xấu về quốc gia. Điều này hỗ trợ cho các cơ quan báo chí có chiến lược giải thích và làm rõ thông tin cũng góp phần chống lại những tin giả, tin xấu, tin xuyên tạc, giúp bảo đảm an ninh quốc gia trong đó có an toàn thông tin về quốc gia.

Thứ hai, báo chí đối ngoại góp phần tăng cường cung cấp thông tin, quảng bá hình ảnh

quốc gia đầy đủ, đúng đắn và thiện cảm. Với những thay đổi của báo chí đối ngoại nhờ ứng dụng AI, việc sản xuất ra các sản phẩm báo chí đối ngoại vừa hay, vừa hợp thị hiếu, nhu cầu của công chúng lại vẫn bảo đảm được tính chính xác, chính đáng, chính thức của thông tin đang ngày càng trở nên dễ dàng, giản đơn. Rất nhiều sản phẩm báo chí đối ngoại, như thông tin, quảng bá về hình ảnh đất nước con người, lịch sử... góp phần làm nên sự hấp dẫn, thu hút của quốc gia được công chúng đón nhận và yêu thích, tạo hiệu quả, tăng cường sự hiểu biết của công chúng quốc tế về quốc gia, làm cho họ chia sẻ, ủng hộ quốc gia đó trên trường quốc tế. Điều này góp phần củng cố sức mạnh mềm quốc gia (J.S. Nye, 2004).

Ngoài ra, báo chí đối ngoại còn hướng tới đối tượng là kiều bào ở nước ngoài. Lực lượng kiều bào nước ngoài luôn là lực lượng quan trọng trong xây dựng và bảo vệ đất nước của mỗi quốc gia, việc sử dụng AI để phân tích dữ liệu liên quan từ đó có những sản phẩm tốt sẽ giúp kiều bào nắm bắt được tình hình chính xác, kịp thời và thấy được cơ hội phát triển tại quê hương, quay trở về đầu tư cho nước nhà, mở ra nhiều đóng góp cho sự phát triển đất nước.

Báo chí đối ngoại với nhiệm vụ quảng bá hình ảnh quốc gia trong bối cảnh phát triển của AI đang có những xu hướng tạo hiệu ứng tích cực. Ngoài việc hỗ trợ quá trình sản xuất, tạo ra những sản phẩm báo chí đối ngoại hay, đẹp và có sức hút, AI còn giúp xuất bản và phát hành (phát sóng) các sản phẩm nhanh qua các nền tảng, hệ thống AI và mạng xã hội. AI cũng lựa chọn công chúng mục tiêu ở nước ngoài để gửi cho họ sản phẩm báo chí đối ngoại phù hợp với nhu cầu của họ, từ đó tránh hiện tượng công chúng thấy nhàm chán mà bỏ qua các sản phẩm báo chí đối ngoại.

Việc sản phẩm báo chí đối ngoại trực tiếp đến với công chúng và được đón nhận nhiệt tình bởi công chúng mục tiêu là bước đầu tiên đặt dấu ấn quốc gia trong lòng công chúng quốc tế. Theo thời gian, dấu ấn này ngày càng rõ ràng và có sức sống mãnh liệt thì hình ảnh quốc gia cũng ngày càng trở nên thân thuộc, sâu sắc trong lòng bạn bè và công chúng quốc tế. Lan tỏa hình ảnh đẹp, lịch sử và văn hóa của quốc gia không chỉ gia tăng sức mạnh mềm mà còn tăng cường sức ảnh hưởng mềm, vị thế của quốc gia trên trường quốc tế.

Tuy vậy, báo chí đối ngoại hiện nay cũng gặp khá nhiều khó khăn trong quá trình vận động, không theo kịp sự phát triển về khoa học công nghệ, do hạn chế về nguồn lực, do cơ chế chính sách và trình độ phát triển của báo chí đối ngoại ở các quốc gia khác nhau; sự thiếu linh hoạt và khả năng vận dụng AI. Mặt khác, các thể lực thù địch của mỗi quốc gia đang sử dụng AI trong việc sản xuất và truyền bá thông tin giả, tin độc, tin xấu về quốc gia tạo sự hiểu nhầm hoặc hiểu sai về quốc gia đó. Nếu không xử lý tốt thì hiện tượng này sẽ gây tổn hại lớn cho lợi ích của mỗi quốc gia đó.

2.3. Một số gợi mở cho báo chí đối ngoại Việt Nam phục vụ lợi ích quốc gia trong bối cảnh phát triển của trí tuệ nhân tạo

Ở Việt Nam, báo chí đối ngoại là một trong những lực lượng quan trọng của công tác thông tin đối ngoại, là một bộ phận trong công tác tuyên truyền và công tác tư tưởng của Đảng, là nhiệm vụ thường xuyên, lâu dài của cả hệ thống chính trị (Thủ tướng Chính phủ, 2016). Báo chí đối ngoại Việt Nam được thể hiện dưới hình thức báo in, báo điện tử, kênh phát thanh, truyền hình đối ngoại, được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại các Quy hoạch báo chí đối ngoại (Bộ Thông tin và Truyền thông, 2019), trong đó chủ

lực là Đài Truyền hình Việt Nam, Đài Tiếng nói Việt Nam, Thông tấn xã Việt Nam (Thủ tướng Chính phủ, 2019). Công chúng mục tiêu của báo chí đối ngoại Việt Nam là công chúng quốc tế, có tính trọng tâm, trọng điểm nhất, đặc biệt là công chúng ở các nước láng giềng, các nước lớn, các nước trong khối ASEAN, Mỹ, Liên minh châu Âu, Nhật Bản, các nước khu vực Mỹ Latinh, đồng bào ta ở nước ngoài. Công chúng trong nước chủ động cung cấp đầy đủ thông tin từ trong nước và tiếp nhận kịp thời thông tin từ bên ngoài để phục vụ triển khai các chính sách phát triển kinh tế - xã hội - văn hóa, an ninh, quốc phòng bảo vệ lợi ích quốc gia, dân tộc, chủ quyền lãnh thổ, chủ quyền biển đảo (Thủ tướng Chính phủ, 2016).

Báo chí đối ngoại thực hiện các nội dung: thông tin về quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; giới thiệu, quảng bá đất nước, con người, lịch sử, văn hóa, những giá trị vật chất và tinh thần của dân tộc Việt Nam, những thành tựu của công cuộc đổi mới đất nước, tiềm năng và hiệu quả trong hợp tác quốc tế giữa Việt Nam với các đối tác; thông tin về tình hình quốc tế cho nhân dân trong nước, chọn lọc, tiếp thu tinh hoa văn hóa thế giới; phản hồi kịp thời những thông tin sai trái, xuyên tạc đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước, phá hoại sự nghiệp đổi mới, độc lập, thống nhất, ổn định, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ đất nước. Cung cấp thông tin phục vụ, hỗ trợ những đơn vị và đối tượng làm công tác thông tin đối ngoại (Thủ tướng Chính phủ, 2016).

Cho đến nay, Việt Nam đang thực hiện Chương trình chuyển đổi số quốc gia và là một trong những quốc gia rất quan tâm đầu tư phát triển trí tuệ nhân tạo (Oxfordinsights, 2023). Việt Nam là quốc gia được đánh giá là có tỷ lệ người dân sử dụng không gian mạng và mạng

xã hội thuộc nhóm cao trên thế giới, với 78,44 triệu người sử dụng internet, chiếm 79,1% dân số, cao hơn so với trung bình thế giới là 66,2%; với 72,7 triệu tài khoản mạng xã hội, chiếm 73,3% tổng dân số vào đầu năm 2024 (We Are Social, 2024). AI đã hiện diện ở mọi lĩnh vực của đời sống xã hội Việt Nam trong đó có báo chí đối ngoại. Báo chí đối ngoại Việt Nam trong bối cảnh chuyển đổi số và phát triển trí tuệ nhân tạo đã sử dụng khá tốt các công nghệ AI trong quá trình quản lý, sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại với những thông tin nhanh, chính xác, sản phẩm hấp dẫn, có ý nghĩa, lượng tương tác cao, từ đó thu được nhiều thành công, góp phần quan trọng trong việc bảo đảm lợi ích quốc gia.

Có rất nhiều sản phẩm báo chí đối ngoại được cộng đồng quốc tế ghi nhận, chẳng hạn như gần đây nhất Thông tấn xã Việt Nam có 2 tác phẩm đoạt giải nhất Giải Báo chí các hãng thông tấn châu Á- Thái Bình Dương năm 2025, là tác phẩm ở hạng mục bài viết có tiêu đề “Báu vật truyền đời từ đàn ong rừng” (phản ánh nghệ thuật dùng sáp ong rừng để in hoa văn trên trang phục truyền thống của người Dao tỉnh Cao Bằng và tác phẩm ở hạng mục phóng sự ảnh với chủ đề “Độc đáo vật cầu nước làng Vân” (phản ánh nét đẹp trong văn hóa Việt Nam qua lễ hội làng Vân) (VietnamPlus, 2025). Báo Điện tử VietnamPlus của Thông tấn xã Việt Nam đoạt giải thưởng lớn của Hiệp hội Các nhật báo và nhà xuất bản tin tức thế giới (WAN - IFRA) với tác phẩm báo chí 3D tương tác về Hà Nội tác phẩm “70 năm giải phóng Thủ đô: Hà Nội linh thiêng và hào hoa”. Mặc dù vậy, vẫn còn những thách thức do AI đem lại như năng lực tự chủ công nghệ của đội ngũ nhà báo vẫn còn chưa thực sự xuất sắc, vẫn còn nhiều nhà báo chưa nắm bắt và sử dụng AI một cách có trách nhiệm, thậm chí có sự phụ thuộc vào công nghệ, mất đi tính linh hoạt và nhạy cảm nghề nghiệp

trong khi các thế lực thù địch sử dụng AI để sản xuất, phát tán tin độc hại, tin giả một cách nhanh chóng, thường xuyên. Tư duy quản lý và sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại có đổi mới nhưng dường như chậm hơn so với sự phát triển của AI.

Để tăng cường phục vụ lợi ích quốc gia hơn nữa, báo chí đối ngoại Việt Nam cần quan tâm một số gợi mở sau:

Thứ nhất, tăng cường đổi mới tư duy chiến lược về quản lý báo chí đối ngoại trong xu thế khoa học công nghệ và AI phát triển theo hướng linh hoạt, phù hợp với điều kiện thực tế và tâm điểm của nhiệm vụ chính trị. Đây là nền tảng để các sản phẩm báo chí đối ngoại vừa mang tính hiện đại, hấp dẫn mà vẫn mang bản sắc Việt Nam, phản ánh trung thực, hiện thực, đúng chủ trương, đường lối quan điểm của Đảng, chính sách của Nhà nước. Đặc biệt, các sản phẩm này luôn cần nhấn mạnh chiều sâu nội dung, hướng tới mục tiêu cuối cùng là phục vụ lợi ích quốc gia.

Thứ hai, đầu tư hơn nữa vào đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực của nguồn nhân lực báo chí đối ngoại. Các nhà báo cần được nâng cao khả năng tự chủ công nghệ báo chí để sử dụng AI đạt tới mức chuyên nghiệp, tránh sự phụ thuộc vào công nghệ, bào mòn khả năng sáng tạo của con người, nhưng cũng cần nhạy bén và bắt kịp các công nghệ mới để áp dụng vào sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại trong tương quan với các cơ quan báo chí đối ngoại của các quốc gia khác. Giữ vững bản lĩnh chính trị và kiến thức về chính trị quốc tế cho đội ngũ thực hiện sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại khi phải đối diện với những sự kiện, thông tin chính trị trong nước và quốc tế nhạy cảm và nhiều hàm ý. Từ đó nâng cao khả năng sản xuất các sản phẩm báo chí đối ngoại Việt Nam chất lượng, bắt kịp xu hướng có tính phổ biến nhưng lại có tính chính trị sắc nét phục vụ lợi ích quốc gia.

Thứ ba, phát triển hạ tầng số, phát triển nghiên cứu khoa học công nghệ phù hợp với nhịp phát triển của trí tuệ nhân tạo tránh lạc hậu so với thế giới, giữ gìn chủ quyền quốc gia về công nghệ số và AI. Hạ tầng số Việt Nam cần phải được nâng cấp để giải quyết bài toán công nghệ: tốc độ mạng phải cao hơn, độ trễ thấp hơn, vận hành thông minh hơn và trải nghiệm người dùng vượt trội hơn. Đặc biệt, Việt Nam cũng cần phát triển trung tâm dữ liệu và thông tin quốc tế (nền tảng quan trọng phát triển AI) theo hướng trung thực, chính xác và phong phú. Điều này cần đề cập rõ ràng trong tầm nhìn, chiến lược chung; Chiến lược phát triển khoa học công nghệ của Việt Nam cần có hành động cụ thể, đồng bộ và có hệ thống.

Thứ tư, phát triển hệ sinh thái AI dành riêng cho báo chí và báo chí đối ngoại trong tầm nhìn chiến lược, tức là phải đưa vào trong nội dung của chiến lược đối ngoại hoặc thông tin đối ngoại hoặc truyền thông quốc tế để phát triển. Việc nghiên cứu và cho ra đời hệ sinh thái AI nhằm tối ưu hóa khả năng sử dụng AI trong sản xuất, phát hành sản phẩm báo chí đối ngoại Việt Nam. Nhà nước và các cơ quan báo chí cần đầu tư về công nghệ kết hợp với nâng cao kỹ năng sản xuất báo chí và báo chí đối ngoại của nguồn nhân lực.

Thứ năm, tăng cường và coi trọng hơn nữa hợp tác quốc tế, với các cơ quan báo chí đối ngoại trên thế giới đặc biệt ở các quốc gia mạnh về khoa học công nghệ và ứng dụng AI vào sản xuất sản phẩm báo chí đối ngoại. Hợp tác quốc tế sẽ hỗ trợ Việt Nam có cơ hội giao lưu, chia sẻ, học hỏi kinh nghiệm, nhận chuyển giao công nghệ của các cơ quan báo chí đối ngoại nước ngoài mạnh về AI, góp phần rút ngắn thời gian tự hoàn thiện, tự học hỏi kỹ nghệ sản xuất và phát hành sản phẩm báo chí đối ngoại Việt Nam, đồng thời giúp đội ngũ nhà báo có được nguồn

dữ liệu mở chính thống, đầy đủ về tin tức quốc tế để phục vụ tốt nhất cho nhiệm vụ chính trị mà Đảng, Nhà nước và nhân dân giao phó.

3. Kết luận

Trí tuệ nhân tạo với những ưu việt vốn có và nguy cơ tiềm tàng đang làm đổi mới và phát triển tư duy báo chí đối ngoại cũng như quá trình quản lý báo chí đối ngoại, đặc biệt là sản xuất, xuất bản, phát hành sản phẩm báo chí đối ngoại và cách thức tương tác với công chúng. Dưới những thay đổi này, báo chí đối ngoại hiện đang góp phần bảo đảm an ninh quốc gia (từ an ninh thông tin, an ninh kinh tế, an ninh mạng đến an ninh con người), tạo nguồn lực trong việc gia tăng sức mạnh quốc gia, tạo động lực cho sự phát triển của đất nước, đồng thời đóng góp không nhỏ cho quảng bá hình ảnh, tăng cường vị thế, ảnh hưởng của quốc gia trên trường quốc tế. Việt Nam cần đổi mới tư duy, chiến lược, phát triển nguồn nhân lực, hạ tầng số và hệ sinh thái AI dành riêng cho báo chí đối ngoại, nhằm tăng cường báo chí đối ngoại phục vụ lợi ích quốc gia □

Ngày nhận bài: 10-02-2026;

Ngày bình duyệt: 14-3-2026;

Ngày duyệt đăng: 24-4-2026.

Email tác giả: LuuThuyHong@ajc.edu.vn

Tài liệu tham khảo:

Bộ Thông tin và Truyền thông (06 - 05 - 2019). *Thông tư số 03/2019/TT-BTTTT ngày 06-5-2019 của Bộ Thông tin và Truyền thông Quy định về việc đăng, phát nội dung thông tin đối ngoại trên báo chí.*

Báo điện tử VietnamPlus (14-3-2023). *Trí tuệ nhân tạo ảnh hưởng tới báo chí như thế nào.* <https://mega.vietnamplus.vn>.

Báo VietNamNet (22-6-2024). *"Tiềm năng cho báo chí thu phí khi áp dụng AI và Blockchain",*

<https://vietnamnet.vn>.

Báo điện tử VietnamPlus (18-02-2025). *2 tác phẩm của TTXVN đoạt giải nhất Giải Báo chí các hãng thông tấn châu Á-TBD.* <https://www.vietnamplus.vn>.

Joseph S.Nye, Jr (2004). *Soft power: The mean to success in world politics* (Quyền lực mềm là phương tiện để thành công trong chính trị thế giới), Public Affairs New York.

Minh Thiện (12-12-2024). *Thúc đẩy mặt tích cực của AI trong báo chí.* <https://ictvietnam.vn>.

Oxfordinsights (2023). *Government AI Readiness Index 2023.* <https://oxfordinsights.com>.

Tim Mucci (25-11-2025). *The history of AI.* <https://www.ibm.com>.

Mai Hương & Hữu Lương (10-10-2021). *Các cơ quan báo chí hàng đầu quốc tế lựa chọn mô hình hội tụ truyền thông như thế nào?.* <https://www.qdnd.vn>.

Việt Đức (09-11-2018). *Tân Hoa Xã ra mắt bản tin do MC trí tuệ nhân tạo dẫn chương trình.* <https://www.vietnamplus.vn>.

Phạm Minh Sơn (2011). *Thông tin đối ngoại Việt Nam - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn.* Nxb Chính trị hành chính.

Trần Thị Vân Anh (29-8-2025). Washington Post áp dụng công nghệ trí tuệ nhân tạo có tên là "Heliograf." <https://www.tapchiconsan.org.vn>.

Thủ tướng Chính phủ (13-12-2016). *Quyết định số 2434/QĐ-TTg ngày 13-12-2016 của Thủ tướng Chính phủ về phê duyệt quy hoạch hệ thống báo chí đối ngoại đến năm 2020, định hướng đến năm 2030.*

Thủ tướng Chính phủ (03-4-2019). *Quyết định số 362/QĐ-TTg ngày 03-4-2019 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Quy hoạch phát triển và quản lý báo chí toàn quốc đến năm 2025.*

We Are Social (25-10-2024). *Báo cáo năm 2024.* <https://wearesocial.com>.

Vũ Khoan (1993). *An ninh, phát triển và ảnh hưởng trong hoạt động đối ngoại.* Tạp chí Nghiên cứu quốc tế.